

PŘESAZOVÁNÍ DŘEVIN

Za přesazování považujeme technologii, kdy jsou rostliny pro výsadbu na cílovém stanovišti získávány z přirozených porostů nebo dřívějších výsadeb. Pravidla platí pro stromy i keře. Z hlediska potřeb praxe rozlišujeme mezi přesazováním dřevin (obecně) a přesazováním vzrostlých dřevin (viz text níže). Před vlastní výsadbou na cílové stanoviště je zpravidla (především podle velikosti přesazované dřeviny) nutné dřevinu připravit tak, aby následně došlo k jejímu ujmoutí.

1. VÝCHODISKA, DEFINICE

Obecné podmínky pro přesazování dřevin definuje ČSN 83 9021:

Výsadba rostlin- získávání rostlin ze spontánních porostů a výsadeb

- Získávání jednotlivých rostlin:
 - Trvalky a dřeviny mají být přesazovány se zemními baly, pouze mladší rostliny mohou být přesazovány prostokořenné. Větší dřeviny, které již raší, se musí přesazovat se zemními baly, a případně musí být ošetřeny látkami omezujícími vypařování. Rostliny ze spontánních porostů a výsadeb mají být vysazovány bez předchozí zakládky.
 - Pokud se přesazují dřeviny prostokořenné, měl by být průměr jejich kořenového systému, v závislosti na přesazovaném druhu a kvalitě půdy, 10násobkem až 15násobkem průměru kmene.
 - Při vyzvedávání se nesmí kořeny přetrhávat, nýbrž přerývat. Konce kořenů s průměrem nad 30 mm je nutno hladce seříznout a ošetřit přípravkem na ošetření ran.

Výsadba rostlin-vysazování stromů, přesazování vzrostlých stromů:

- Za přesazování vzrostlých stromů se považuje přesazování stromů s obvodem kmene větším než 30 cm, měřeno 1 m nad zemí, které nepocházejí z pravidelně přesazovaných pěstitelských porostů.

Oporu pro technologii přesazování vzrostlých stromů obsahuje FLL 1995: ZTV-Grossbaumverpflanzung (Dodatečné technické smluvní podmínky a směrnice pro přesazování vzrostlých stromů a keřů), z které lze přímo uplatnit:

- Za přesazování vzrostlých stromů se považuje přesadba stromů s obvodem kmene nad 30 cm. měřeného ve výšce 1 m nad zemí. které nepocházejí z pravidelně přesazovaných pěstitelských porostů.
- V případě vícekmenných stromů platí jako obvod kmene součet obvodů jednotlivých kmenů.
- Pravidla platí pro přesazování vzrostlých stromů a keřů (v textu výrazy strom/vzrostlý strom platí logicky také pro keř/vzrostlý keř), které nepocházejí z pravidelně vysazovaných pěstebních stavů.
- Vzrostlý keř je keř od cca. 2 metrů šířky (průměru), měřeno v místě největší šířky, vzrostlým keřem.

2. TECHNOLOGIE PŘESAZOVÁNÍ

2.1. Východiska

Relativně vysoké ceny vzrostlých školkařských výpěstků vedou často k úvahám o získání dřeviny požadovaných parametrů přesazováním z již existujících výsadeb. V této souvislosti je třeba vždy mít na paměti, že školkařsky připravované výpěstky obdobných parametrů jsou na pěstebních plochách opakovaně přesazovány a mají tedy zapěstovaný fyziologicky aktivní kořenový systém. Vzrostlé stromy nelze úspěšně přesázet bez předchozí přípravy na původním stanovišti.

Schopnost k přesazení

Rozdíly ve schopnosti k přesazení existují, aniž by bylo možné stanovit obecný princip. Při ověření schopnosti k přesazení (přesaditelnosti) by se měl mít obzvláště na zřeteli:

- druh a odrůda,
- stáří, velikost, zdravotní stav a vitalita, poškození a očekávaná doba života,
- stará a nová lokalita, okolí.

Vhodnost k přesazení

Kritérii pro určení vhodnosti k přesazení můžou být kromě údajů vypsanych pod 1.2.3 také zejména:

- kulturní a / nebo ekologický význam stromu
- habitus stromu
- poměr náklady/užitek

Termín:

- po zastavení růstu předchozího období tj. mezi listopadem a březnem, mimo sucho a mráz, obecně: tehdy kdy je možno i sázet

2.2. Volba technologie

Volba technologie závisí mimo jiné na:

- zvláštnostech stromu podmíněných druhem a odrůdou,
- velikosti a habitu,
- anomáliích kořenového systému podmíněných lokalitou,
- stavu lokality (okolí stromu),
- roční době a povětrnostních podmínkách,
- provozu na místě vyjmutí, resp. přesazení (např. možnost nasazení techniky a vozidel),
- souboru opatření při přípravě na přesazení a péči.

Přesazování dřevin s kořenovým balem,

- a) s pomocí speciálního stroje na přesazování stromů - za pomoci kterého se provede vyjmutí a zajištění kořenového balu, jeho následný transport a zasazení, to vše během jedné operace
- b) se zhotovením a zajištěním kořenového balu zvláštními prostředky (např. rámem na rostliny, pletivovým válcem, zabalením do řetězu nebo uložení do bedny) a následným transportem pomocí jiného stroje (např. jeřáb, kolový nakladač nebo bagr).

Přesazování dřevin bez kořenového balu

- zcela výjimečně – viz. přednáška

2.3. Přesazování dřevin se zhotovením a zajištěním kořenového balu zvláštními prostředky

Realizujeme tehdy, jestliže nemáme potřebné strojní vybavení (speciální přesazovací stroje). Celá technologie má tři základní fáze: 1) Příprava stromů k přesazení, 2) Vyzvednutí a transport, 3) Umístění na novém stanovišti

2.3.1. Příprava stromů k přesazení

Hlavní zásada: vypěstování fyziologicky aktivního kořenového systému v zemním balu, který je schopen mechanického vyjmutí a vysazení na nové stanoviště. Součástí přípravy je i statické jištění.

a) Příprava kořenů - principy

- před přesazováním minim. jednu vegetační sezónu - redukce kořenového systému- tvorba kořenového vlášení
- zhotovení přípravného zákopu kolem přesazovaného stromu (dle velikosti jednorázově nebo po etapách)
- velikost balu (7-10 násobek průměru kmene ve výšce 1m)
- vyplnění vhodný substrátem-např. rašelinominerální - kořeny prorůstají !!!
- škvára, popel (prázdný) - rozvoj uvnitř kořenového balu
- ošetření kořenů nad 2 cm průměru

b) Zhotovení kořenového balu - principy

- pevnost balu závisí na taxonu (typ kořenového systému) a kvalitě půdy
- zhotovení expedičního zákopu za obvodem přípravného zákopu - ochrana nově vytvořených kořenů
- přetrhnutí všech kořenů pod balem (přetáhnutí kmene-přetržení kořenů, protáhnutí lana z navijáku-přeříznutí kořenů)
- obalení jutou (pletivem) + zpevnění lany (popř. pletivovým válcem, zabalením do řetězu nebo uložení do kontejneru)

c) Snížení počtu větví - principy

- úměrně velikosti kořenového balu až 1/3-1/2
- odstranění (vyvázání) větví, které by překážely při přesazování

d) Ostatní

- použití antitranspirantů - snížení výparu (možno předejít při práci mimo vegetaci)
- zálivka: dle potřeby, určitě před vlastním přesazováním

2.3.2. Vyzvedání a transport

Vyzvednutí pomocí kladek, kladkostroje – jednoduchých strojů, jeřábu apod. Nutné upevnění lana v místě těžiště - nepoškodit kmen. Alternativně lze uvažovat o vyzvednutí pomocí přesazovacího stroje

Způsob transportu závisí na dostupnosti vhodné mechanizace (horizontálně, vertikálně), - na nákladních vozech, zvláštním vlečném voze, jeřáb, kolový nakladač nebo bagr, přesazovacím strojem apod.

- Stromy smí být zdvihány a převáženy pouze za kořenový bal, resp. kořenový systém. Kmen, resp. koruna smí sloužit pouze k zajištění. Při tom je třeba je chránit před poškozením.
- Zvedání a převážení za kmen (např. za železnou tyč, která se prostrčí skrz vyvrtaný otvor) je nepřípustné.

2.3.3. Umístění na novém stanovišti

Příprava místa pro přesazení

- odvodnění místa podle stanoviště (velikost výsadbové mísy), výsadba výše než okolní terén
- Velikost výsadbové jámy: viz. kap. o výsadbě, o cca 30 cm větší než kořenový bal - ztlačené stěny a dno jámy po stromu se musí zkyprřit.
- Poznámka: Při přesazování pomocí speciálního stroje na přesazování vzrostlých stromů musí být dodatečně vytvořen odpovídající výkop (rehabilitační zóna).

▪

Přesázení

- zlepšení půdních vlastností-regenerace kořenového systému - substrát rozmíchaný s vodou (kaše), vyplní boky výsadbové jámy.
- Zemina a substrát k zasypání jámy musí zabezpečovat stálé provzdušnění a být navezeny tak, aby nezbyly žádné dutiny.

Zajištění

- statické zajištění jedince, popř. vše jako u výsadby
- snížení výparu - jutová bandáž, antitranspiranty, mlžení
- opravný řez: poškozené větve, mulčování

Zálivka

Je základní opatření rozvojové péče – doporučení:

- Při běžných povětrnostních podmínkách a při průměrných stanovištních podmínkách jsou žádoucí následující zavlažovací cykly a množství:
 - prvním roce až 20 zavlažovacích cyklů.
 - v druhém roce až 15 zavlažovacích cyklů.
 - v třetím a čtvrtém roce až 10 zavlažovacích cyklů.

Velikost stromu	Množství vody na jeden zavlažovací cyklus (v litrech vody)	
	běžné množství	při extrémních podmínkách
30-50 cm	200-300	- 500
>50-80 cm	300-500	- 1000
>80 cm	400-600	- 1500